

Rapport från Gammalsvenskby hösten 2024

Under hösten har Ryssland kontinuerligt fortsatt sina terrorbombningar av Gammalsvenskby. Stora delar av by har brunnit. Det finns idag bara 64 bybor kvar i byn. De som inte kan eller vill flytta.

Vädret har slagit om och det har blivit kyligare väder i byn den senaste veckan. De bor i jordkällare för att få lite skydd. Men vart de befinner sig avslöjas nu av de rök som uppstår när de tänder eld i sina kaminer. Vilket gör dem till mål för ryska attacker.

Två civila bybor har dödats i ryska arméns "Human safari", där civilbefolkning dödas av drönare. Först Maria i 60-årsåldern som fodrade sin ko. Och ett par veckor senare Mykhailo Mykhailovych Sushchak. Han dödades av en rysk drönare, när han gick med sin cykel på en av Gammalsvenskbys bygator.

Mykhailo

Han var 83 år och det syntes tydligt att han var en äldre civil farbror, men Ryssland valde att döda honom ändå. Det var inte ett misstag.

Mykhailo var smed och byggde många av byns hus. Han var mycket vänlig och omtänksam och hjälpte sina medmänniskor. Det senaste tiden har han bland annat hjälpt till att släcka bränder vid Rysslands terrorbombningar av bostäder i byn. Han efterlämnar sin maka, som han levte med i 59 år.

Hans barnbarn Viktor arbetar i samma anda och utsätter sig ständigt i fara för att hjälpa byborna med våra hjälpsändningar.

Många av byborna har flytt till lite säkrare platser i närområdet. Även där drabbades de då och då av ryska attacker. Bland annat slogs den tillfälliga vårdcentralen ut där. Därför berättar vi aldrig om vart tillfälliga sjukinrättningar etableras.

Gotland fortsätter sitt hjälparbete för att underlätta livet för de bybor som är kvar, men också för de 900 internflyktingar som vi har kontakt med i närområdet.

I september var Föreningen Svenskbyborna fantastiska Sven Bjerlestam återigen nere med en hjälpsändning med kryckor, rullatorer, vuxenblöjor, brandsläckare.

I oktober var Jocce Jensen nere med en fullpackad bil och släp med sjukvårdsutrustning. Föreningen Svenskbyborna stöttade honom med resebidrag för transporten ner.

I början av november levererades inte mindre än sju bilar ner till Berislavs kommun och Gammalsvenskby. Fullpackade med nödhjälp i form av varma filtar, brandskyddsmaterial, elverk mm. Ett samarbete mellan Föreningen Svenskbyborna, Gotlands Museum projekt "Svenskbyns kulturarv" och Swedish Rescuers. Det var transportfordon, en buss, en ambulans och en vattentankbil.

Några av de levererade bilarna.

Mycket nödhjälp

Ett nytt brandvårn har invigts i Berislavs Kommun, med en besättning från Gammalsvenskby. När situationen är lugnare ska den förläggas till Gammalsvenskby. Det har kunnat skapas tack vare insatser från Föreningen Svenskbyborna, Region Gotland, Gotlands Museum och Swedish Rescuers.

Swedish rescuers och Berislavs kommun Det nya brandvårnet

Många män från byn kämpar vid fronten och nio har mist sina liv där. De dog för Ukrainas och Europas frihet. Föreningen Svenskbyborna har kontakt med de c:a 45 män från byn som kämpar i kriget. De har också kontakt med och har inlett ett samarbete med Roman som startat en humanitär fond "The Heritage and Revival fund of Gammalsvenskby" i Ukraina för att stötta Gammalsvenskby och dess invånare, bland annat de som kämpar vid fronten.

I augusti fick Gotlands Museum beviljat 2 miljoner kronor från Regeringskansliet (utrikesdepartementet) för att driva ett 1-årigt projekt "Gammalsvenskbyns kulturarv i Ukraina". Syftet är att skapa framtidstro. Målet är att ta fram en lokal kulturmiljöplan med fokus på kulturarv och landsbygdsutveckling för Zmijivka/Gammalsvenskby. Det är viktigt att återuppbygga Gammalsvenskby med omsorg om kulturarvet, dels för invånarnas identitet, dels för Gammalsvenskby som besöksmål i framtiden.

Ett annat mål är att akut hjälpa internflyktingarna från byn att överleva vintern 2024–2025, med direkt bistånd i direkt dialog med dem. Projektet ska också göra ett sommarläger på Gotland för byns barn 2025. Biståndet görs i samarbete med Föreningen Svenskbyborna.

Projektledare är Sofia Hoas och Peter Knutas.

Gammalsvenskbyns kulturarv

Borgmästaren Mykola i en av bilarna på Gotland

I oktober var en delegation från Beryslavs kommun på besök på Gotland, vilket är den kommun Gammalsvenskby tillhör. Det var inom ramen för den förstudie Region Gotland gör tillsammans Berislav, finansierad av ICLD. Planen är att skriva fram ett flerårigt projekt för att stötta Berislavs kommun och Gammalsvenskby i denna svåra tid. Den ska ge ett kunskapsutbyte för att bygga institutionell kapacitet med fokus på medborgardialog, landsbygdsutveckling och EU-inträde (antikorruption). Och huvudfrågan är hur Berislav ska få människor att återvända till regionen när kriget är slut. Syftet med projektet är att skapa framtidstro. En avsiktsförklaring mellan parterna skrevs i oktober 2024.

De träffade också projektledarna för "Gammalsvenskbyns kulturarv" och Swedish rescuers som visade upp 2 av de bilar projektet och Swedish rescuers finansierat och som elever på Visbygymnasiet gjort i ordning. Media gjorde flera reportage i samband med besöket.

Under hösten har Estlands talman samt Sveriges förste vice talmal besökt Gotland och har båda besökt Svenskbymuseet och är mycket intresserade av Gammalsvenskby och arbetet som läggs ner där.

I nästa vecka åker en delegation, Johan Malmros, Annette Glover och Sofia Hoas från Region Gotland till Bryssel för en träff med "Nätverket Demokratisk Resiliens" som finansieras av ICLD. Nätverket omfattar för närvarande tretton svensk-ukrainska partnerskap som tillsammans under åren 2024-2026 kommer att arbeta för stärkt demokratisk motståndskraft i sina respektive kommuner. "Demokratisk resiliens" syftar till att gemensamt möta utmaningarna i att upprätthålla och stärka demokratiska institutioner i utmanande tider. Inom ramen för nätverket erbjuder ICLD utbildningspass, studiebesök och nätverksevenemang för att stödja detta mål.

Sofia Hoas
Ordförande Föreningen Svenskbyborna
Projektledare "Gammalsvenskbys Kulturarv"